

Durme- en Scheldeland

NR 3 | 2008 | JAARGANG 11 | DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE REGIONALE NATUURVERENIGING VZW DURME

In de kijker

Het verhaal van buurtweg 14

Colofon

Natuurbehoud langs Durme, Moervaart, Schelde

NR31/2008

2

Redactie:

Michaël Crapoen (opmaak), Jan Maertens (eindredactie), Jozefien Schaffler, Domien Van Parys,

Secretariaat:

Bezoekerscentrum Molsbroek
Molsbergenstraat 1
9160 Lokeren
tel/fax: 09 348 30 20
e-mail: info@vzwdurme.be
website : www.vzwdurme.be

Abonnementen:

€ 8,00 per kalenderjaar
Betalingen kunnen gebeuren via de afdelingen, de bezoekerscentra of door overschrijvingen op 001-2299900-09 van vzw Durme, Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren

Leden die zich ook op "t Groene Waasland", het tijdschrift dat vzw Durme uitgeeft samen met andere Wase natuurverenigingen, willen abonneren, betalen € 11,00 per kalenderjaar.

Artikels voor het volgende tijdschrift moeten digitaal worden bezorgd aan de redactie of aan het secretariaat voor 1 juni. De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun publicaties.

Overnemen van artikels is toegelaten als je de bron vermeldt.
Alle foto's zijn auteursrechtelijk beschermd.

Taalkundig advies:

Paule Bosch

Ontwerp: Anke Tacq

Druk: www.drukindeweer.be

Gedrukt op milieuvriendelijk papier met plantaardige inkt.

Cover: "Quick" (Geert Braem)

Inhoud

- 3 Voorwoord
- 4 Herstelt de Waasmunsterse overheid haar eigen misdrijven?
- 9 Visstandonderzoek in Reservaatzone Donkmeer
- 11 Broedkoppel ooievaars doet het weer in Reservaatzone Donkmeer
- 12 Territoriaal gedrag bij de Pimpelmees
- 15 Paddenoverzet 2008: de cijfers
- 16 Wel en Wee: nieuws uit de afdelingen
- 19 Struweeltjes
- 23 "Zwarte Piet": een groen boek
- 26 Vogelnieuws
- 28 Online database voor waarnemingen
- 29 Activiteitenkalender

Beste vrienden van de natuur,

Belangrijke vraag: hoe ver mag je gaan in het voeren van acties van verzet?

Voor iedere vereniging die begaan is met het samenleven in onze maatschappij, een niet te onderschatten dilemma. Voor mezelf een aanvoelen, twijfelen, hopen, doorzetten, waarmee ik worstelen ga.

Uiteraard is natuur beschermen een noodzaak, maar wat als het draagvlak vernauwt? Ga je dan door of volhard je in de weerstand tegen invloedrijke krachten en netwerken? Volhouden vanuit het principe 'Natuurbescherming' op zich, of mede vanuit levensbeschouwelijke oogpunten en raakvlakken? Het zijn enkele van de vragen waarmee ik worstelen kan.

Vandaar dat ik kort geleden uiterst ingenomen was met twee belangrijke rechtszaken waar onze vereniging het gelijk aan haar kant haalde: Voetweg 99 in Lokeren en Buurtweg 14 (zie pagina 4) in Waasmunster. Opnieuw mogen we twee belangrijke resultaten aan ons lijstje toevoegen. Na lange procedures, die meer dan een decennium aansleepten, werd de tegenpartij telkens in het ongelijk gesteld. Voetweg 99 moet terug worden opengesteld en de omlegging van buurtweg 14 kan niet worden geregulariseerd. Meer info vind je verder in dit nummer.

Deze nieuwe successen zijn er twee van de velen die we samen behaalden. Als voorzitter is het voor mij de bevestiging dat het er wel toe doet als vzw Durme zich in het algemeen belang mee achter plaatselijk verzet schaaft.

*De voetweg ligt rechts van de kerk en drongengoedbeek. Deze beek zorgt trouwens voor de afwatering van de venne.
Foto Jurgen Couckuyt*

En indien nodig resoluut het voortouw neemt. Dit kan slechts door de belangeloze inzet (als persoon) van onze actievoerders. Het vergt van hen een heel grote dosis moed en weerstandsvermogen.

Van vroegere acties weet ik dat veel mensen onze vereniging net daarom genegen zijn. Ik wil langs deze weg dan ook alle actievoerders in deze zaken danken en proficiat wensen met het resultaat.

Daarom dit antwoord: samen kan je ver, heel ver gaan in je verzet.

Domien van Parys
voorzitter

Omdat we graag onze horizon verbreden...
Omdat we willen aansluiten bij hedendaagse vragen en interesses van ons publiek...
Omdat stilstaan ons niet lukt...
hebben we ons **globaal educatief aanbod vernieuwd:**

nog leuker, nog grondiger... voor jong en oud,
voor zowel natuurkenners als algemeen geïnteresseerden!

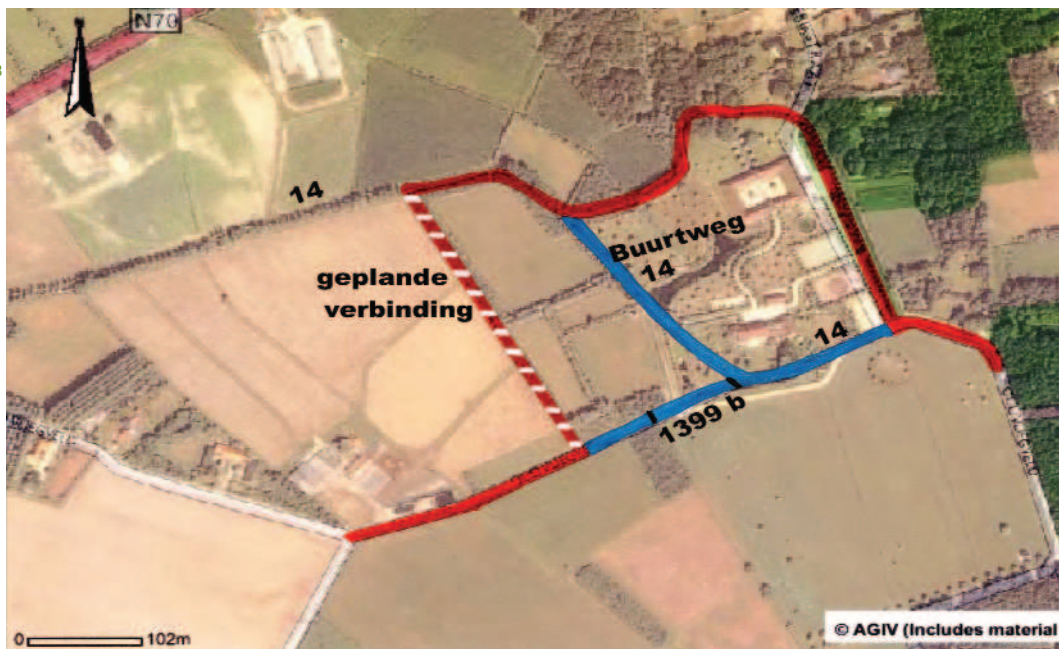
Meer info vind je op www.vzwdurme.be

Herstelt de Waasmunsterse overheid haar eigen misdrijven?

Patrick Robberecht

NR312008

4

Op bovenstaand kaartje zou de blauwe wegenis worden opgeheven, in het rood ziet men het geplande omleidingparcours.

Het verhaal van buurtweg 14 op het Oud Vliegveld in Waasmunster start in 1992. De Gemeente Waasmunster zou de weg verleggen op vraag van de N.V.SCHOONHOUDT. vzw Durme keek in haar glazen bol en wist dat deze wegverlegging de aanzet was tot de vorming van een groot ontoegankelijk park. De Raad van State gaf de vzw Durme gelijk. Eind 2003 werd de zaak vernietigd. En ook in de tweede ronde krijgt de vzw Durme gelijk van Minister Van Mechelen. Die wil de zaak niet regulariseren. Maar de gemeente Waasmunster houdt de ontoegankelijke buurtweg 14 in stand zonder enige gêne. Wil de overheid haar eigen misdrijven herstellen? Hierna het verhaal van een weg, eens van jan en alleman.

Van weg tot omweg

De N.V.SCHOONHOUDT vestigde zich in de jaren negentig op het Oud Vliegveld in

Waasmunster. De vennootschap verwierf er vele landbouwgronden om een villa en een stoeterij te bouwen.

Het advies van het Bestuur voor Landinrichting was totaal ongunstig.

"De aanvrager is een industrieel die een recreatieve hobbyactiviteit uitoefent, namelijk het menen van paarden. Het ganse project is uit landbouwkundig standpunt onaanvaardbaar. Het betreft hier residentiële en recreatieve activiteiten die het betrokken agrarisch gebied sterk zouden aantasten."

De bouwvergunning werd toch verleend.

Voor de inrichting van het bijhorende parkdomein was ook een omlegging van een 10 m brede buurtweg nodig. Op gunstig advies van de Gemeente Waasmunster en verslag van gedeputeerde Alexander Vercamer besliste de Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen in oktober 1992 tot de wegverlegging. De vzw Durme stelde beroep in tegen dit besluit, maar

minister KELCHTERMANS keurde op 9 maart 1993 het besluit van de Bestendige Deputatie goed.

Onmiddellijk na het besluit van de minister verleende het College van Burgemeester en Schepenen een bouwvergunning voor waterpartijen op de bedding van de afgeschafte buurtweg. Deze bedding omvat ongeveer 3000 m² gemeentelijke grond en werd nooit verkocht. De verleende bouwvergunning was dus uiteraard onwettig omdat de gemeenteraad nooit toestemming had gegeven de gemeentelijke grond te bebouwen. Het college STROBBE ging haar boekje meer dan te buiten.

De N.V.SCHOONHOUDT nam dan in oktober 1993 de bedding van de afgeschafte buurtweg in bezit. Ook een op de afgeschafte buurtweg aansluitende openbare weg, - weg 1399b -, werd uitgebroken. De bedding van die openbare weg 1399b is eigendom van de N.V.SCHOONHOUDT [1].

PV's werden opgesteld. De bouwwerken voor de aanleg van de waterpartijen werden zelfs stilgelegd, maar in de feiten liet Burgemeester STROBBE begaan. Vervolging kwam er niet. Later zou blijken dat de N.V.SCHOONHOUDT een verklaring ondertekende dat zij aan de gemeente Waasmunster nooit schadevergoeding zou vragen voor de uitgevoerde werken op de bedding van de afgeschafte buurtweg - op de gemeentelijke grond dus - indien het zou mislopen voor de Raad van State.

Aldus werd een betonbaan over een lengte van 275 m onderbroken. Poorten staan er nu dwars over de weg [2]. Het publiek zou voortaan een omweg volgen. Alles gebeurde in het kader van het algemeen belang, zo luidde het toch.

In 1993 verzamelden 300 wandelaars om op het terrein kennis te maken met deze niet te begrijpen beslissing.

Na meer dan tien jaar procederen, op 16 december 2003, kreeg de vzw Durme gelijk van de Raad van State. De verlegging van de buurtweg werd beslist zonder motieven en dus werd de beslissing vernietigd. Ook de bouwvergunning voor de aanleg van waterpartijen werd vernietigd.

Open en dan toe

De Gemeente Waasmunster beloofde initieel de weg open te stellen tegen 1 maart 2004. Nadien veranderde ze het geweer van schouder en koos ze voor een regularisatieprocedure. De uitgebroken buurtweg kon behouden blijven. Ook de aansluitende weg 1399b diende niet hersteld want *"het college had een bouwvergunning ontdekt voor de uitbraak van deze weg"*. In ruil beloofde de N.V.SCHOONHOUDT te zorgen voor de aanleg van een nieuwe verbindingsweg, evenwel nadat de verlegging zou beslist zijn.

Het college, samen met de duurste advocatenbureaus, zochten naar een gepaste motivering van het gemeenteraadsbesluit. Ze kwamen niet verder dan de overweging dat ***"kromme wegen beter waren dan recht."*** ***"Rechte wegen waren niet geschikt voor recreanten."*** De doorgaande weg zou dus niet hersteld worden. Dergelijke planologie werd in alle hoeken van Vlaanderen afgewezen. De online-petitie van de vzw Durme telt bijna 2700 namen. We verwijzen naar de website van de vzw Durme, www.vzwdurme.be met de petitielijst. U kan er ook een luchtfoto vinden met kleuraanduidingen van de wijzigingen in de wegenis. Burgemeester Daelman ondertekende zijn eigen voorstel niet!!

Het door de gemeenteraad goedgekeurde rooilijnplan werd vervolgens overgemaakt aan de Bestendige Deputatie. Die stelde op 7 maart 2007 vast dat het ingediende plan geen enkele handtekening droeg. De Deputatie vroeg uiteraard naar ondertekende plannen. Het college stelde dan aan de raadsman de vraag of de plannen nog konden ondertekend worden, na datum dus. Het advies stelt:

"dat de rooilijnplannen kunnen ondertekend worden op voorwaarde dat het dezelfde plannen zijn als die door de gemeenteraad werden goedgekeurd, anders kan het een vorm van valsheid in geschrifte zijn". (eigen onderstreping)

Na dit advies van de raadsman ondertekende de burgemeester de plannen niet!!

Noch minister Keulen (VLD), noch Gouverneur Denys vonden het nodig in te grijpen.

NR312008

5

De juridische dienst van Ruimtelijke Ordening-Vlaanderen dacht er anders over:

"De gemeente lijkt niet te beschikken over een ondertekend en gedateerd rooilijnplan. Noch bij de voorlopige vaststelling noch bij de definitieve vaststelling werd het plan gedateerd en ondertekend. Er bestaat dus niet eens zekerheid over welk plan de gemeenteraad voorlopig heeft vastgesteld en tijdens het openbaar onderzoek ter inzage heeft gelegd." "Dat er in de loop van de besluitvorming geen onderschuiving van plannen plaatsvindt, mag toch wel een elementaire vereiste genoemd worden waaraan hier niet is voldaan." (eigen onderstreping)

NR312008

6

Subsidie aan de N.V.SCHOONHOUDT

De onderschuiving van plannen heeft te maken met het feit dat de naam "N.V.SCHOONHOUDT" op de door de N.V.SCHOONHOUDT ingediende rooilijnplannen overplakt werd en vervangen werd door de naam "Gemeente Waasmunster". Rooilijnplannen dienen immers uit te gaan van de gemeenteraad en niet van een particulier.

Maar de gemeenteraad had wel nooit een besluit genomen tot het opmaken van plannen en toch verschenen er plannen met haar naam erop!! Er was dus een probleem.

Op het moment dat deze feiten aan het licht kwamen, werd er door de vzw Durme klacht ingediend. De Vlaamse overheid beval daarop de terugbetaling van de kosten. De N.V.SCHOONHOUDT factureerde € 3555,50 aan de Gemeente Waasmunster zonder evenwel te bewijzen dat zij inderdaad dit bedrag van € 3555,50 aan haar landmeter had betaald. De gemeente boekte dit bedrag dan maar als een subsidie aan de N.V.SCHOONHOUDT!!

Dus geen regularisatie van de buurtweg

De Bestendige Deputatie gaf op verslag van gedeputeerde Peter HERTOOG op 27 september 2007 een omstandig en vernietigend advies over het rooilijnplan en dit ten gevolge van bezwaren van de vzw Durme en verscheidene burgers. Minister VAN MECHELEN volgde nu het advies van de Deputatie en keurde het rooi-

"Gebrek aan motivering van het voorlopig aangenomen plan, onzekerheid over de plannen die in openbaar onderzoek lagen, betwistbare authenticiteit van de plannen, plan voldoet niet aan de vormelijke en inhoudelijke voorwaarden..."

lijnplan op 14 april 2008 niet goed.

De voorbereidende nota van het ministerieel besluit stelt: *"in alle redelijkheid mag worden gesteld dat de motivering dat een kaarsrecht tracé te recht is voor recreatief gebruik vrijwel iedere ernst en overtuigingskracht mist"*.

Het feit dat het rooilijnplan niet wordt goedgekeurd is een gevolg van manifeste en grove fouten van het gemeentebestuur van Waasmunster dat nochtans claimde *"geen fouten te willen maken"* en werd bijgestaan door de duurste advocaten, alles op kosten van de bevolking.

Men kan zich bovendien de vraag stellen waarom de bevolking van Waasmunster € 3555,5 dient te betalen aan de N.V.SCHOONHOUDT als er **"niet eens zekerheid bestaat welk plan de gemeenteraad voorlopig heeft vastgesteld en tijdens het openbaar onderzoek ter inzage heeft gelegd"** ... Waarom moet de bevolking betalen voor een plan dat burgemeester DAELMAN weigert te ondertekenen als bevestiging dat het is goedgekeurd door de gemeenteraad?

Een doodlopend straatje?

Foto P. Van Damme

... en ook geen bouwvergunning voor de aansluitende weg 1399b

Ook inzake de aansluitende weg 1399b op de buurtweg is een goede beslissing genomen. Vzw Durme diende immers een klacht in tegen het standpunt van het college dat er een bouwvergunning werd verleend voor de uitbraak van de weg 1399b. Zowel de Administrateur-Generaal van de stedenbouw-inspectie in Brussel als de Administrateur-Generaal van Ruimtelijke Ordening in Brussel laten respectievelijk op 7 maart 2008 en op 29 april 2008 aan de vzw Durme weten dat er inderdaad geen bouwvergunning werd verleend voor de uitbraak van deze aansluitende weg.

Daarmee komt een eind aan het verhaal van de Gemeente Waasmunster dat ze hiervoor een bouwvergunning hadden "ontdekt". Dit verhaal van het college was nodig om de omlegging te kunnen verantwoorden (zie luchtfoto), omlegging die aan de bevolking werd gecommuniceerd als "een oplossing". Op die manier poogde het college het pleidooi van de vzw Durme als een verloren zaak voor te stellen.

Rechten van de de N.V.SCHOONHOUDT?

De overheid laat voorkomen alsof een verzet tegen de wegverlegging een inbreuk is op de rechten van de N.V.SCHOONHOUDT die de verlegging financiert.

Deze wegverlegging gaat echter NIET over een bouwrecht van een particuliere partij maar WEL om het beheer van openbare goederen. Bovendien:

"de financiering van een overheidstaak door een particulier brengt de onpartijdigheid van het bestuur in het gedrang. Dit kan ertoe leiden dat kapitaalkrachtige inwoners het bestuur ertoe kunnen aanzetten om de uitoefening van een gemeentelijke bevoegdheid aan te wenden om het particulier belang te dienen".

aldus de Vlaamse minister voor ruimtelijke ordening Van Mechelen.

Het feit dat N.V.SCHOONHOUDT de wegverlegging wil financieren, komt misschien sympathiek over, maar is onwettig wegens mogelijkheid tot belangenvermenging.

Schade voor de N.V.SCHOONHOUDT?

Op 21 mei 1993 heeft de N.V.SCHOONHOUDT een verklaring ondertekend dat zij nooit schade zou vragen aan de Gemeente Waasmunster indien het misloopt voor de Raad van State.

En op 29 januari 2004 schrijft het college aan de raadsman van de N.V.SCHOONHOUDT **"dat de N.V. nooit eigenaar is geworden van de wegzate en derhalve tot het openbaar domein behoort"**.

De bedding van de buurtweg is dus gemeentelijke eigendom. Alles wat zich op die gemeentelijke grond (3000 m²) bevindt, is eigendom van de Gemeente Waasmunster ingevolge het recht van natrekking. N.V.SCHOONHOUDT kan geen aanspraak maken op goederen die de hare niet zijn en kan evenmin schade vorderen. Waar wacht de gemeente op?

Schade voor de bevolking?

Inzake de schade aan de weg 1399b lezen we het volgende standpunt van de Gemeente Waasmunster:

"dat door de uitbraak van de openbare weg 1399b de N.V.SCHOONHOUDT zichzelf recht heeft verschaft en de publieke noden en belangen heeft geschonden; dat de inwoners van de gemeente tegen de feitelijke toestand hebben geprotesteerd".

De gemeenteraad van Waasmunster besliste daarom op 17 december 1993 de N.V.SCHOONHOUDT te dagvaarden. Het college vorderde een gebruikschade van 300.000 BEF samen met een dwangsom van 10.000 BEF/dag vertraging op het gevorderde herstel van het wegdek en een dwangsom van 10.000 BEF/dag op de gevorderde verwijdering van de poort. Nadien slikte het college alles in en kwam er van deze rechtsprocedure niets meer in huis. Dit is toch een hallucinant dossier!

Inzake de schade aan de buurtweg 14 besluit de gemeenteraad op 26 maart 2004 het volgende:

"dat de verlegging van de buurtweg het publiek belang schaadt omdat de voorgestelde nieuwe weg op het vlak van tracé, breedte, wegbedekking en ligging binnen het gebied van het oud vliegveld een ernstige achteruitgang betekent voor de mogelijkheden op het vlak van verkeer,

NR3 | 2008

7

op het vlak van de toegankelijkheid van het gebied, kortom een achteruitgang voor de bevolking".

NR3 | 2008

8

De gemeenteraad besliste dus twee maal dat er schade is voor de bevolking. Nadien werden deze standpunten ingeslikt en diende er dus een "oplossing" te komen. De overheid wong zich in allerlei bochten om de rechte weg te ontwijken. Wie als burger in dit dossier nog naar recht zou vragen, zou onrecht plegen. Wat kan een burger van de overheid verwachten?

Al meer dan vijftien jaar houdt de Gemeente Waasmunster de onwettige toestand in stand zonder enige gêne. Iedereen kon voorspellen dat het dossier met de voorliggende motivering geen kans maakte. Het rooilijndossier diende alleen om de zaak draaiende te houden. Men kan geen wegen toehouden in ruil voor zinloze administratieve procedures. Wie twee maal geen motieven vindt, zal er de derde maal ook geen vinden. Er zijn geen motieven. Het dossier levert de ervaring op dat toepassing vragen van wettelijke bepalingen - zelfs na een arrest van de Raad van State - niet evident is. Het vraagt een langdurend engagement. Het is een ervaring van vele burgers in gelijkaardige situaties.

Openbare wegen dienen open te zijn. Wij verwachten een overheid die voor haar burgers doet wat ze behoort te doen. Het past niet voor de overheid de tactiek van de voldongen feiten toe te passen.

Wat is het engagement van de vzw Durme?

Als de buurtweg verlegd wordt, verdwijnt de band met de weg 1399b en de verdere voedende wegen. Die voedende wegen zijn volgens de N.V.SCHOONHOUDT geen openbare wegen. Het behoud van de buurtweg is dus voor de toegankelijkheid van het gebied bijzonder belangrijk. Wie een domein wil, wil de wegen eruit.

Onze inzet draait om de verkeersplanologie van het ganse gebied. Wij vragen aan het gemeentebestuur de wet toe te passen en bijgevolg de doorgang te herstellen.

[1] *In de rechtsleer en rechtspraak spreekt men van "openbare wegen op privategrond". Volgens de Gemeente Waasmunster gaat het inderdaad om een openbare weg. Volgens de N.V. is het een private weg. Voor de ligging van de wegen verwijzen we naar de voorpagina van dit katern en ook naar www.vzwdurme.be.*

[2] *Omtrent de poorten op de buurtweg oordeelde de Correctionele Rechtbank van Dendermonde dat van het misdrijf "kwaadwillige versperring" geen sprake was.*

Maandag 4 tot en met vrijdag 8 augustus

Natuurweek voor de Waasmunsterse Jeugd in het kader van de Grabbelpas.

Ma 4: Speurtocht met doe-opdrachten in de naald- en loofbossen in de omgeving van de Vaag.
Afspraak: abdij Roosenberg om 14.00 uur.

Di 5: Fietstocht met bezoek aan twee natte natuureservaten de Moerasput in Waasmunster en de Moeren in Hamme-Zogge.

Afspraak: parking Blauwendael om 09.00 uur.

Woe 6: Fietstocht langs de Leebeek met waterverkenning en -onderzoek op drie stopplaatsen.

Afspraak: kerk op de Ruiter om 14.00 uur.

Do 7: Fietstocht met bezoek aan het Opvangcentrum voor vogels en in het wild levende dieren "De Klamper" in Zele.

Afspraak: parking Blauwendael om 14.00 uur.

Vr 8: Fietsen langs de Oude Durme met aandacht voor de rivier, het landschap en het visbestand. Deze activiteit wordt afgesloten met twee waterproeven in park Blauwendael.

Afspraak: parking Blauwendael om 14.00 uur.

Visstandonderzoek in Reservaatzone Donkmeer

Jan Maertens

Een snoekje!

Deze lente hebben vrijwilligers voor de tweede keer een visstandonderzoek op touw gezet in Reservaatzone Donkmeer (deelgebied Hemelse Rij). De vorige keer (2006) hebben we met één enkele fuik gevist in verschillende sloten verspreid over de hele Reservaatzone. Dit bracht toen elf vissoorten op: blank- en rietvoorn, zeelt, drie- en tiendoornige stekelbaars, vetje, paling, pos, baars, snoek ... en de heel zeldzame grote modderkruiper! Daarbij viel het op dat er vooral jonge vissen werden gevangen wat de waarde van de sloten als kraamkamer aantoonde. Deze sloten staan immers in verbinding met het Donkmeer en spelen dus een onmisbare rol in het voortplantingsleven van de vissen. Vorige winter hebben we daarom enkele verbeteringen aangebracht. Zo werden enkele sloten ontmodderd en werd gezorgd voor een betere lichtinval. Ondertussen is dit goed te merken aan de toename van de ondergedoken waterplanten, die soorten die voor alle waterleven zo belangrijk zijn.

Deze lente waren we natuurlijk benieuwd naar het resultaat... en hebben daarom weer een onderzoek gepland, deze keer met 7 visfuiken (nadeel: te grote mazen voor kleine vissen) en 2 amfibieënfuiken (met zeer kleine mazen en de mogelijkheid om boven water lucht te hapen). Het onderzoek bleef beperkt tot deelgebied 'Hemelse Rij'. De fuien werden uitgelegd van 25 april tot en met 30 mei 2008 en werden om de twee dagen gelicht.

Soorten

We hebben tien soorten gevonden: blank- en rietvoorn, zeelt, kolblei, bittervoorn, driedoornige stekelbaars, paling, pos, baars en snoek. In de Hemelse Rij troffen we geen vetje aan (wel in de nabijgelegen afwateringssloot van Berlarebroek) en ook geen tiendoornige stekelbaars. Nieuw is de kolblei en de vrij zeldzame bittervoorn. Daarbij viel het ons weer op dat het gros van de vissen visjes waren.

Deze keer vingen we ook opmerkelijk veel zeelt, met heel wat grotere exemplaren (20 tot 25 cm). Bijzonder vonden we ook de vangst van een redelijk aantal grotere palingen. Deze laatsten werd vooral tijdens de eerste weken van het onderzoek gevangen. De reden ligt voor de hand: de paling is een kuitvreter en zoekt in de 'kuitperiode' gretig de sloten van de Reservaatzone op. Daarnaast waren we ook opgetogen met de vangst van meerdere exemplaren van de spinnende waterkever, de 'reus onder de waterinsecten'. We telden ook een tiental Amerikaanse rivierkreeftjes.

Interessant en leuk

Visonderzoek met fuien is niet enkel interessant om meer te weten te komen over het leven onder water maar blijkt ook een zeer leuke bezigheid waar jong en oud door zijn geboeid... en die door sommigen met ongewone gretigheid wordt uitgevoerd! We hebben daarom al plannen voor volgende edities.

Visstandonderzoek boeit jong en oud! Foto Marleen De Vos

NR312008

9

Boompjes trekken met JNM-Durmeland

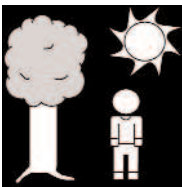
NR3 | 2008

10

Als je deze zomer in augustus vanop de wandeldijk rondom het Molsbroek de bomen ziet vallen als dominoblokjes, dan zijn er geen bevers aan het werk, maar een twintigtal werk-lustige JNM'ers. Beetje overdreven natuurlijk... maar we voeren straks wel degelijk natuurbe-heer uit.

Dat zit zo: om bepaalde delen van het moeras open te houden, worden elk jaar de jonge boompjes (vooral els en wilg) verwijderd.

Daarmee wordt in Lokeren voor de eerste keer een nationaal werkstudie-kamp van JNM georgani-seerd. Jongeren uit gans Vlaanderen tussen de 12 en 25 zullen gedurende drie dagen werken in het Molsbroek en de Zure Gavers

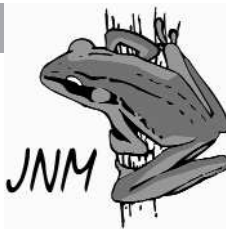
in Zele.

De overige drie dagen gaan we de mooiste pareltjes in de regio plat determineren. Logeren doen we in het Eikenhof, de geitenboerderij in de Eekstraat. Kampsfeer, kampvuur, kampspieren en kamp-gemekker...

Wou jij ook nog graag mee? Jammer, maar ons kamp zit al vol Durmelanders en andere Vlamingen.

Zin om ook van JNM te proeven, pluus ons web-site dan maar eens na. En hou je klaar voor onze startdagen op 13 september!

Meer info: Heleentje De Brauwer, heleentje@jnm.be

Zondag 14 september De Donk Verbeeld/t

Uniek nieuw project aan het Donkmeer vervangt 'Sargasso'

Individueen en verenigingen uit cultuur-, jeugd- en sport-kringen én lokale kunstenaars uit verschillende discipli-nes, zullen op zondagmiddag 14 september het ont-staan van de Donk verwoorden en verbeelden. De dagjestoerist, wandelaar of toevallige passant zal in een bootje of langs de oevers een parcours kunnen afleggen rond die activiteiten zodat hij/zij aan de hand van verschillende taferelen ontdekt wat er aan de Donk te beleven viel en valt.

Ook vzw Durme werkt daaraan mee. Tijdens deze acti-viteit zal het bezoekerscentrum Donkmeer gratis toegan-kelijk zijn. Speciaal voor deze gelegenheid zal een power-point met natuurbeelden uit de omgeving worden gepre-senteerd.

Meer info volgt op www.vzwdurme.be

Broedkoppel ooievaars doet het (weer) in Reservaatzone Donkmeer !

Franki D'Haese

Na het (waarschijnlijk) fataal afgelopen broedgeval van vorig jaar is ons broedkoppel ooievaars in de Eendenkooi goed op weg om er dit keer wél in te slagen om jongen groot te brengen.

Beide ooievaars werden vanaf maart weer regelmatig gezien rond hun vertrouwde stek in de Eendenkooi nadat ze in de weken ervoor af en toe gemeld werden in de streek tussen Mespelare (Dendermonde) en Hofstade (Aalst). Uiteindelijk werd het duidelijk dat ze toch gekozen hadden om op hun nestplaats van vorig jaar een nieuwe poging te doen.

En inderdaad, rond 1 april bleek dat ze gestart waren met broeden. Een goeie maand later - rond 1 mei - werden dan ook de eerste jongen opgemerkt. In de loop van mei werden er telkens 2 of 3 jongen gezien. Uiteindelijk zijn de 3 jongen, ondanks het relatief slechte regenweer, de eerste cruciale weken heelhuids doorgekomen. Er werd dan ook beslist om de jongen te ringen.

De voorbereidingen daarvoor waren niet min : dankzij de inspanningen van Bob Van Lembergen werd er een echt strategisch plan opgesteld en ingeoefend om de klim naar het 14 m hoge nest te doen slagen. Daarvoor werd ook de hulp ingeroepen van de klim-expert, Carlos Van Eeckhoudt. In een mum van tijd had Bob de knepen van het klimmen - als hij die niet al had - onder de knie.

Op 11 juni rond 19.00 uur was het dan zo ver. Een 25-tal geïnteresseerden hebben het ringwerk live kunnen meemaken! De jongen werden een voor een uit hun nest gehaald, in een zak geplaatst en zo naar beneden gelaten. Op de grond werden ze geringd door de medewerkers van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Marc Hebbelinck, geassisteerd door Geert De Smet. De officiële

Eén van de drie gezonde ooievaarsjongen.

Foto Geert Meganck

ringen zijn voorzien van een uniek nummer dat later met verrekijker of telescoop kan worden afgelezen. Na het maken van enkele 'familiefoto's' voor het nageslacht, werden de jonge ooievaars vervolgens terug geplaatst in het nest. Het belang van het ringen mag zeker niet onderschat worden.

Wetenschappelijk ringwerk

Op deze manier kunnen de vogels gevolgd worden als ze aan hun trektocht naar het zuiden beginnen. Misschien steken ze wel de Middellandse Zee over om te gaan overwinteren in Afrika? Dat laatste is zeker niet altijd het geval de laatste decennia. Door onze meestal zachte winters is er blijkbaar voldoende voedsel aanwezig voor de 'blijvers'.

Zonder tegenslag zullen onze jongen de eerste helft van juli het nest verlaten en wacht hun hopelijk een lange en mooie toekomst. Misschien kan de lijn doorgetrokken worden en is dit ooievaarskoppel begonnen aan een lange reeks aan het Donkmeer in navolging van hun soortgenoten in Daknam...

Een fiere conservator!

NR3 | 2008

11

Territoriaal gedrag bij de Pimpelmees

Jozefien Schaffler

NR312008

12

Iedereen kent hem wel, de pimpelmees, dat mooie blauw-en-geel gekleurde vogeltje dat we in de winter vaak aan de mezenbollen zien hangen. Maar waar houden deze vogels zich de rest van het jaar mee bezig?

Als eindwerk tijdens mijn opleiding biologie aan de Universiteit Antwerpen koos ik ervoor om het gedrag van de pimpelmezen in de najaars- en voorjaarsperiode te bestuderen. We zien - zoals bij veel diersoorten - ook bij pimpelmezen een verandering in het sociaal gedrag bij de overgang van de winter naar het broedseizoen. Ze veranderen van een flockgedrag (= leven in groepen, vaak met andere soorten zoals koolmezen, staartmezen, goudhaantjes, enz.) in de winter naar meer territoriaal gedrag bij het begin van het voorjaar.

Voor dit eindwerk onderzochten we de vestigingsdatum van een groep, gebaseerd op de start van de territorialiteit. Aangezien mezen hun territorium verdedigen door te zingen, konden we de start van de zang gebruiken om de vestigingsdatum te bepalen. Dat gebeurde aan de hand van een territorialiteitsexperiment met een lokvogel en playback van de zang. We zochten ook een verband tussen territorialiteit in het najaar en het voorjaar. Er werden nestkastcontroles uitgevoerd, zodat kon gecontroleerd worden welke individuen (mannetjes of wijfjes, volwassen of jong) dominant aanwezig waren in de nestkasten.

Studiesoort

Als studiesoort werd de pimpelmees (*Parus caeruleus*) gekozen. Deze vogel is nauw verwant aan de koolmees (*Parus major*), maar er is heel wat minder onderzoek naar verricht. De koolmees en de pimpelmees komen vaak samen voor, zo ook in het bosgebied dat voor dit onderzoek gekozen werd. De eikenbossen vormen voor beide soorten een geschikte habitat. In het broedseizoen voeden ze de jongen vnl. met dezelfde prooi-soorten, en ook door-

heen het jaar is er een overlap in de voedselkeuze. Vaak is er dus competitie tussen de koolmees en de pimpelmees. Er is bewezen dat deze competitie in de winter voornamelijk om overnachtingsplaatsen, zoals nestkasten, draait.

Studiegebied

Sinds 1993 voert de onderzoeksgroep *Dierenecologie* van de Universiteit Antwerpen onder leiding van Prof. Dr. Matthysen een onderzoek naar een populatie kool- en pimpelmezen in de 'Boshoek', een gebied ca 10 km ten zuidoosten van Antwerpen, gelegen tussen Boechout en Lier.

Dit gebied bestaat uit verschillende kleine bosfragmenten, omgeven door landbouwgebied en residentiële wijken.

De bosfragmenten bestaan hoofdzakelijk uit loofbos. Op regelmatige plaatsen zijn nestkasten opgehangen, zowel met grote als met kleine vliegopening. Koolmezen kunnen de nestkasten met een kleine vliegopening niet bewonen, dus daar vindt men enkel pimpelmezen. In de meeste nestkasten met een grote vliegopening broeden koolmezen, maar er komt ook occasioneel een pimpelmees voor.

Lokvogel en playback

Zowel voor de observaties als voor de vangsten werd gebruik gemaakt van een lokvogel (pimpelmees in een kooi). Onderzoek wees uit dat een dergelijke vogel, gecombineerd met het afspelen van de zang van een pimpelmees (= playback) dreiging en agressiviteit uitlokt bij de pimpelmezen die op die plaats hun territorium hebben, omdat ze die vogel als een indringer beschouwen. Deze methode is al in veel onderzoeken gebruikt, en het is duidelijk dat territoriale mezen sterk reageren op playback.

Vanop ongeveer 20 meter afstand konden de pimpelmezen geobserveerd worden met een telescoop, zonder verstoring. Aangezien bij het

NR3I2008

13

Iedereen kent hem wel, de pimpelmees, dat mooie blauw-en-geel gekleurde vogeltje dat we in de winter vaak aan de mezenbollen zien hangen. Maar waar houden deze vogels zich de rest van het jaar mee bezig? Foto www.pbase.com/dewildean

ringen van de pimpelmezen steeds voor een unieke kleurencombinatie van 4 kleurringen werd gekozen, konden de dieren aan de hand van deze kleurringcombinatie geïdentificeerd worden.

Territorialiteitsexperiment

Het experiment begon in september 2001 en werd (ten minste) twee maal per week uitgevoerd, tot er in de winter geen enkele respons meer kwam. Daaruit konden we al afleiden dat de pimpelmezen in de winter niet langer territoriaal zijn. In februari werd het experiment her- vat, tot het begin van het broedseizoen, eind maart 2002.

Resultaten

Najaarsperiode

Verschillende onderzoeken hadden al uitgewezen dat lokvogels en playback territorialiteit uitlokten. Dit bleek ook in dit onderzoek het geval te zijn. De reagerende dieren zaten vaak op de kooi van de lokvogel, bewogen heftig hun vleugels (= display, om te imponeren) en zongen naar de lokvogel. Vaak maakten ze scheer-

vluchten over de kooi.

Het aantal individuen dat per observatiedag op de lokvogel reageerde, nam duidelijk af naar het einde van november toe, en de resterende dieren leken eerder nieuwsgierig dan agressief. In de winter moeten de meeste mezensoorten meer tijd besteden aan foerageren, aangezien er minder voedsel voorhanden is. Dus besteden ze minder tijd aan territoriaal gedrag. Het was ook duidelijk dat de meeste pimpelmezen in de winter een nestkast in de nabijheid van hun territorium als slaappleats kozen.

Verwacht werd dat volwassen mannetjes vaker aanwezig waren in de nestkasten dan wijfjes of jonge vogels, net zoals bij de koolmees. Dat bleek echter niet het geval te zijn. De verschillende nestkastgegevens toonden aan dat ongeveer evenveel mannetjes als wijfjes, en evenveel volwassen als jonge dieren in de nestkasten sliepen. Bij pimpelmezen zijn mannetjes blijkbaar niet zo dominant als bij koolmezen.

Voorjaarsperiode

In het voorjaar was er duidelijk een toename van territorialiteit bij de pimpelmezen.

NR312008

14

Foto Marc Van Den Bril

Opmerkelijk was echter dat slechts 2 vogels die in het najaar gesignaleerd waren, werden teruggezien in de voorjaarsperiode. In het najaar blijken de flocks (= grote groepen vogels, vaak zelfs met verschillende soorten samen) zich te verplaatsen, waardoor het mogelijk is dat de pimpelmezen die in het najaar geobserveerd werden, verder getrokken zijn naar een ander bosfragment om te broeden.

Daarnaast is het ook mogelijk dat niet alle vogels in het najaar waargenomen zijn, aangezien ze in het najaar minder territoriaal zijn. Dat lijkt echter minder aannemelijk, aangezien veel pimpelmezen die in het najaar reageerden, in het voorjaar niet meer werden waargenomen. Een andere mogelijkheid is de aanwezigheid van veel jonge pimpelmezen in het najaar.

Mogelijk waren deze dieren in het najaar wél territoriaal, maar in het voorjaar niet langer omdat ze dat jaar nog niet broedden en dus niet langer een territorium moesten verdedigen. De verschillende omgevingsfactoren zijn echter zo complex en variabel, dat het erg moeilijk is om een eenduidige verklaring te vinden voor dat gedrag.

Er werd een verband gezocht tussen de vestigingsdatum enerzijds, en de leeftijd en het geslacht anderzijds. Verwacht werd dat volwassen mannetjes zich vroeger vestigden dan wijfjes, zoals bij de koolmees.

Daar veroveren de mannetjes een territorium, waarna het wijfje een mannetje kiest. Er bleek echter geen verband te zijn tussen de datum van vestiging en de leeftijd of het geslacht.

Mogelijk begon de territorialiteit nog vroeger dan de start van de voorjaarsexperimenten. Een andere mogelijkheid is dat bij pimpelmezen het verschil in vestiging tussen mannetjes en wijfjes effectief niet zo groot is als bij koolmezen.

Zoals vaak het geval is, blijkt hieruit dat verder onderzoek noodzakelijk is om te bepalen waar nu net de verschillen liggen tussen koolmees en pimpelmees.

Op de Universiteit Antwerpen gaat het onderzoek naar deze kleine zangvogels nog steeds verder, en komt men steeds meer te weten over deze interessante dieren.

'Kriebelbeestjes'

Zomertentoonstelling in bezoekerscentrum Molsbroek

Tijdens de zomermaanden organiseren we een tentoonstelling over kriebelbeestjes, opgebouwd door een groep kinderen die aan het 'kriebelbeestjesproject' deelnamen. Na observatie en determinatie van de kriebeldiertjes van het Molsbroek gingen ze aan de slag om deze prachtige tentoonstelling op te bouwen.

Openingsuren: zie achterkaft

Paddenoverzet 2008: de cijfers

Maja De Cock

Het jaarlijkse hoogseizoen voor alle medewerkers aan onze paddenoverzetactie is alweer achter de rug.

Groot en klein, we kwamen jullie allemaal weer tegen, herkenbaar aan het fluovestje, gewapend met een zaklamp en een scherpe blik, speurend naar pad of kikker.

De inzet was ook nu weer heel groot. Met velen kwamen jullie de overtrekkers een handje ("emmertje") toesteken en het resultaat mag zeker gezien en doorverteld worden! De overzetactie kende dit jaar niet alleen een vroege start (eind januari kregen we al de eerste meldingen van slachtoffers), het werd ook een langdurende actie.

Dit jaar hebben we aan de Waasmunsterbaan (Lokeren) 2424 en in de Dijkstraat (Zeel-Berlare) 3690 dieren veilig de straat overgezet. In de wijk Spoele (Lokeren) werden 106 dieren de weg overgezet. Meestal gaat het om de gewone pad. Maar wie goed oplette, merkte ook kleine aantallen groene en bruine kikkers,

Foto Ann Rijckaert

NR3 | 2008

15

kleine watersalamanders en alpenwatersalamanders.

Zit je met een prangende vraag in verband met een paddenweetje, stel ze gerust, elke avond opnieuw. Het antwoord laat misschien wat op zich wachten, maar uiteindelijk komt het wel...

Wij kijken al uit naar volgend jaar!

Blikvanger!

Een paar weken geleden kregen we enkele foto's toegestuurd van Pol Van Lembergen uit Zele.

Daarop is een forse kever te zien met een opvallend uitsteeksel op de kop. Hij had het diertje in z'n garage gevonden en wist niet precies wat het was.

Het gaat hier om een neushoornkever, een zeldzame en één van de grootste inheemse keversoorten die voornamelijk in oude loofbossen leeft.

Overigens is dit diertje totaal ongevaarlijk!

Knappe vondst!

Wel en Wee

Nieuws uit onze afdelingen

NR312008

16

Vzw Durme is actief in vier afdelingen die samen het hele werkingsgebied van de vereniging bestrijken. In 'Wel en Wee' bundelen de plaatselijke medewerkers het nieuws van de voorbije maanden.

Afdeling Lokeren – Moerbeke – Sint-Niklaas – Stekene

Langekantwegel tussen Staakte en Oudenbos moet terug open

In 1992 had het toenmalige stadsbestuur van Lokeren gunstig advies verleend voor de aanvraag tot afschaffing van voetweg nr 99, lokaal gekend als 'Langekantwegel'. De bestendige deputatie nam 12 jaar later de beslissing deze voetweg af te schaffen. Ondertussen is de belangstelling en waardering voor de 'trage wegen' sterk toegenomen en hebben verschillende omwonenden en vzw Durme toen beroep aangetekend tegen die afschaffing bij minister Van Mechelen. Deze heeft in een uitvoerig gemotiveerd ministerieel besluit van 28 april 2008 de beroepen gegrond bevonden en ingewilligd. Daardoor bekomt deze 1200 meter lange voetweg nr 99 terug zijn onbesproken officieel karakter. Deze voetweg verbindt het gehucht Lammeken met de parochie Oudenbos en slingert tussen velden en bossen.

In het besluit benadrukt minister Van Mechelen dat het ruimtelijk beleid op Vlaams niveau het behoud en de herwaardering van de 'trage wegen' in het algemeen stimuleert. Hij voegt er verder aan toe dat als de weg vandaag niet meer gebruikt zou worden, dit eerder het gevolg is van het in gebreke blijven van de gemeente om in het onderhoud te voorzien. Ook onderstreept de minister dat ruimtelijk-functioneel kan worden gesteld dat het onderhoud en de openstelling van de onrechtmatig in onbruik geraakte voetweg bij nader toezien een grote maatschappelijke meerwaarde heeft. Wij zouden de kern van deze zaak niet beter kunnen formuleren.

Het stadsbestuur van Lokeren heeft de wettelijke verplichting officiële voetwegen open te stellen en te onderhouden. Vzw Durme heeft bij het stadsbestuur aangedrongen om de momenteel afgesloten voetweg terug zo spoedig mogelijk open te stellen en opnieuw in te richten. De Langekantwegel loopt ongeveer de helft over de eigendom van schepen Mels, die in dit dossier dus een sleutelpositie in handen. In een eerste reactie verzette schepen Mels zich al tegen het heropenen van de weg.

Deze tussenkomst van vzw Durme kadert in het actieplan om onwettig afgesloten voetwegen terug open te stellen en anderzijds de laatste Lokerse onverharde weg, op de dijk van de Moervaart, als opengesteld grazig wandelpad te behouden. Evenwijdig met die dijk lopen daar immers op korte afstand drie fietspaden over asfalt of beton.

André Verstraeten

Hier zie je de voetweg ter hoogte van de UCO-bossen, zoals ze lokaal worden genoemd. Foto Jurgen Couckuyt

Afdeling Zele – Berlare – Wichelen**Weidevogels**

Gemeten naar het aantal deelnemers bleek de weidevogel-fietstocht die op 18 mei door het Regionaal Landschap Schelde-Durme werd georganiseerd, een voltreffer.

De route deed onder meer het reservaatproject de Scheldebroeken aan waar doorheen de dag 182 deelnemers werden verwelkomd. De Natuurwerkgroep Scheldebroeken had er voor de gelegenheid de vzw Durme-tent met infostand opgezet.

De weidevogel-fietstocht op 18 mei was een voltreffer!

Stilleven

Gezien het succes van onze reeks over natuurbeleving en stilte 'Stilleven' wordt dit in herwerkte vorm opnieuw op de agenda gezet in 2009. We willen dit dan ook als halve dag – pakket opnemen in ons aanbod 'begeleide groepsbezoeken'.

De ploeg van Eddy Copers, Herman De Backer, Marleen De Vos en Jan Maertens krijgt daarbij versterking van Lydia Bracke uit Uitbergen. Welkom, Lydia!

Jan Maertens

Afdeling Waasmunster – Temse

Geen gegevens ontvangen

Afdeling Hamme – Dendermonde**Nog meer verwarring over fietspad in Hamme**

In het vorig nummer van dit tijdschrift verscheen een artikel over de aanleg van de enige ontbrekende schakel in een autovrij (deels autoarm) fietspad van Lokeren-centrum tot in de Bunt in Hamme. Die strook van 400 meter is al meer dan 7 jaar in eigendom toegewezen aan het gemeentebestuur van Waasmunster. Maar tot hiertoe weigerde de gemeente enig initiatief te nemen. Onbegrijpelijk, of is het toch kleinmenselijke pesterij omdat elders in Waasmunster vzw Durme niet toegeeft over de openbare paden op het vliegveld? Of is het toch de invloed van een oud-schepen die liefst geen pad op 100 meter van zijn huis wil? Nu komt er nog meer verwarring. We vernemen dat de wijkraad van Hamme Sint-Anna nu een fietspad voorstelt dwars door de meersen en over de dijk van de Durme in een Europees Vogelrichtlijn en Habitatgebied. Enkele jaren geleden is een eind verder op die dijk in Zele de aangebrachte verharding verwijderd omdat er toch nooit wettelijk een bouwvergunning kon voor afgeleverd worden. En nu nog maar eens die carroussel doen draaien in Hamme... Ondertussen blijft die belangrijke schakel niet ingevuld. Eerder heeft vzw Durme al aangedrongen om bij de aanleg van een nieuw fietspad op de weg van Waasmunster naar Dendermonde, een kleine middenberm te laten aanleggen tegenover het voorziene doorlopende fietspad Lokeren-centrum - Hamme, doorheen de zuidelijke Durmevallei. Zo zou het oversteken van fietsers er veiliger verlopen. Misschien kunnen alle betrokken zich daar eens samen achter zetten? En misschien kan het Regionaal Landschap Schelde - Durme de aanleg van het fietspad en de veiliger oversteek eens stimuleren en ernstig aanpakken? Wordt vervolgd.

André Verstraeten

NR3 I 2008

17

Reservatenpapierwerk...

Geert De Smet

NR312008

18

Naast het dagdagelijkse praktische beheerwerk in de reservaten door de terreinploeg en de vele vrijwilligers moet er ook gewerkt worden aan het 'papieren' beheerwerk voor de overheid. Een eerste soort van dossiers zijn de monitoringrapporten. Elk erkend reservaat moet immers om de 5 jaar gemonitord worden en de resultaten moeten aan de overheid worden bezorgd in de vorm van een rapport.

'Monitoren' houdt in: bekijken hoe het reservaat de voorbije jaren geëvolueerd is. Dat gebeurt door inventarisatie van (hoofdzakelijk) de vegetatie, maar ook gegevens over (broed)vogels, insecten, enz. kunnen interessante informatie opleveren en opgenomen worden in zo'n monitoringrapport. En omdat de evolutie van waterstanden in een gebied een grote invloed kan hebben op de evolutie van dat gebied, vormen ook 'abiotische' factoren zoals waterstanden een belangrijk element.

Als bepaalde percelen of gebieden sterk geëvolueerd zijn sinds de vorige monitoring, dan is het vijfjaarlijkse rapport ook de (enige) gelegenheid om aan de overheid voor te stellen de typologie van de percelen aan te passen. Dergelijke aanpassingen worden goed onderbouwd omdat ze ook een invloed hebben op de beheerssubsidies die voor die percelen toegekend worden: hoe hoger de natuurwaarde, hoe hoger de beheerssubsidies.

In 2008 zijn voor de periodieke monitoring de reservaten *De Scheldebroeken* en *De Moeren* aan de beurt. Daarnaast loopt ook de aankoop van nieuwe gronden verder. En zodra in een bepaalde reservaatzone 5 ha nieuwe gronden verworven zijn, kan voor dat reservaat een zogenaamd uitbreidingsdossier ingediend worden.

Dat houdt in dat de nieuwe percelen dan ook erkend kunnen worden en deel gaan uitmaken van de erkende oppervlakte binnen die reservaatzone. Vanaf dat moment krijgt de vereniging ook subsidies voor het beheer van die percelen. Het is dus belangrijk om uitbreidingsdossiers zo snel mogelijk op te maken.

Zowel voor de reservaten *De Linie*, *De Fondatie* als *De Scheldebroeken* liggen er percelen te wachten om opgenomen te worden in een uitbreidingsdossier.

Samengevat: dit jaar zijn er dus vier reservaten betrokken bij dit 'dossierwerk': *De Fondatie*, *De Linie*, *De Moeren* en *De Scheldebroeken*.

Voor al die reservaten, en in het bijzonder voor *De Moeren* en *De Scheldebroeken* (monitoringrapporten) is alle informatie over waarnemingen en inventarisaties gedurende de voorbije jaren dan ook altijd welkom, want die kan interessante aanvullende informatie opleveren voor het monitoringrapport.

De Duizendpoot

'Berlare in 't Groen'

Zomertentoonstelling in bezoekerscentrum Donkmeer

Tentoonstelling opgebouwd door alle klassen van de Vrije Basisschool De Duizendpoot uit Berlare. Kom kijken hoe de kinderen groot en klein zich laten inspireren door het groen.

Openingsuren: zie op de achterkaft.

Struweeltjes

Struweeltjes is een rubriek met allerlei interessante, opvallende of gewoonweg leuke natuurnieuwsjes uit onze regio. Heb je zelf zo'n nieuwtje, speel het dan gewoon door naar de redactie!

Nieuwe reservatenmedewerker

Deze lente werd Geert De Smet aangeworven als nieuwe reservatenmedewerker. Hij volgt Tim Audenaert op en is verantwoordelijk voor het volledige 'reservatenpapierwerk'. Zijn eerste bijdrage leest u hieronder. Welkom Geert!

reservaat *De Fondatie*. Paul kent "zijn" reservaat op zijn duimpje, want hij is er zowat iedere dag aanwezig.

Terug in het jachtpaviljoen bij een drankje vervolgde het programma met een dia-presentatie over vogels in *De Fondatie*, met unieke beelden van Paul Vercauteren.

Ten slotte - en erg belangrijk bij deze jaarlijkse ontmoeting - was er nog ruim de tijd om met collega-conservatoren te praten over alles wat er komt kijken bij het beheren van een reservaat.

Op naar de 3de editie van de conservatordag in 2009!

Geert De Smet

Conservatordag 2008

Binnen de vzw *Durme-natuurreservaten* (samen 350 ha) zijn een twintigtal conservators actief die in het beheer worden bijgestaan door een professionele ploeg. Conservators vervullen dus een belangrijke functie binnen de vereniging.

In 2007 werd de eerste conservatordag georganiseerd en werd de hoop uitgedrukt dat dit de start zou zijn van een nieuwe traditie binnen vzw Durme. Dit jaar werd dan ook de tweede conservatordag georganiseerd op zaterdag 21 juni. Plaats van afspraak was deze keer het "jachtpaviljoen" in *De Fondatie*.

De middag begon met een wandeling in het reservaat, onder deskundige begeleiding van Paul Vercauteren, conservator van het natuur-

De conservator van De Fondatie, Paul Vercauteren, zorgde voor een leuke en interessante namiddag!

NR3 | 2008

19

NR312008

20

Dag van de Aarde 2008 met de uitslag van 'lieveheersbeestjes - opdracht'

Op de stand van de 'exoten' konden de deelnemers van de Dag van de Aarde in het Molsbroek deelnemen aan een wedstrijdje: "Raad hoeveel Aziatische lieveheersbeestjes zich in het opgestelde terrarium bevinden." Negenenzeventig deelnemers waagden zich aan een gokje.

De overgrote meerderheid dacht dat het aantal wel tussen de honderd en vierhonderd zou liggen. Een deelnemer gokte op 750.

Maar uiteindelijk was het Eric Noët uit Eksaarde die met de prijs (een infopakket over de uil) aan de haal ging. Met zijn aantal van 851 lieveheersbeestjes benaderde hij het dichtst de waarheid.

Tot verbazing van onze lieveheersbeestjesteller van dienst (gelukkig niet onder het alziende oog van een gerechtsdeurwaarder) bevonden er zich immers niet minder dan 825 veelkleurige Aziatische lieveheersbeestjes in het terrarium!

Jozefien Schaffler

Geboortebericht

Merrie Suzanne en haar verzorgers zijn blij u de geboorte te kunnen melden van haar tweede veulen "Quick". Vader is de hengst "Jerom van den Dries".

Quick werd geboren op donderdag 29 mei 2008 in het reservaat de Linie in Eksaarde. Hij is het halfbroertje van Olga die het levenslicht zag in 2006.

Quick heeft een wortelrekening op: 001-2299900-09, de rekening voor de reservaatswerking van vzw Durme. (Giften vanaf € 30,00 zijn fiscaal aftrekbaar van de belastingen.)

Lieve Hylebos en Geert Braem

Quick toen hij 9 dagen oud was.

Foto Geert Braem

vzw Durme wordt 40!

Onze vereniging is officieel opgericht op 27 januari 1969. In 2009 maken we er daarom een jubileumjaar van want... dan zijn we 40! Voor deze gelegenheid zoeken we medewerkers voor ons feestcomité.

Geïnteresseerden kunnen zich melden bij Jan Maertens op 0478 76 55 49 of jan.maertens@vzwdurme.be

De eerste vergadering is gepland op vrijdag 22 augustus om 20.00 uur in het bezoekerscentrum Molsbroek.

Opening natuurleerpad Verloren Bos-Buylaers

Het natuurleerpad *Verloren Bos - Buylaers* is een gezamenlijk project van het stadsbestuur van Lokeren en vzw Durme. Op woensdag 11 juni werd het vernieuwde pad feestelijk geopend.

Om 19.00 uur verzamelden zo'n 70 belangstellenden aan het kasteel *Verloren Bos* om het natuurleerpad in te huldigen. Na een kort woordje van de Schepen van milieu, Nina Van der Sypt, en van de voorzitter van onze afdeling Lokeren - Moerbeke - Sint-Niklaas - Stekene, André Verstraeten, kregen de bezoekers een glaasje aangeboden. Vervolgens werd het natuurleerpad bezichtigd, onder leiding van enkele gidsen van vzw Durme.

Van het oorspronkelijke pad waren veel borden vernield, onleesbaar geworden en verouderd. De borden werden vervangen door genummerde paaltjes, waarvan de bijhorende uitleg in een folder staat. Die kan je (gratis!) krijgen in het bezoekerscentrum *Molsbroek*, het *CJT Verloren Bos* en de *Dienst voor Toerisme Lokeren*.

Jozefien Schaffler

Foto Domien Van Parys

Stookolielozing in het Mariannestraatje

Foto Jurgen Couckuyt

Onze werkgroep 'Klein Landschap Oudenbos' heeft op 29 maart klacht ingediend tegen een lozing van stookolie in een gracht van het Mariannestraatje (Lokeren). Dit slingerende veldwegje tussen akkers en bosjes wordt veelvuldig gebruikt als sluikgeweg en is daardoor ook ideaal als sluikstortplaats. Tonnen afval werden door onze werkgroep al uit deze bossen en bermen gehaald. Ondanks het feit dat autoverkeer hier verboden is, blijft men hier ongestraft sluijrijden. De stad Lokeren is daar al jaren van op de hoogte, maar maatregelen blijven uit.

Op 14 april was aan de situatie nog niets veranderd, en de stookolie had zich al veel verder uitgebreid via de hoge waterstanden toen in onze grachten. Meermaals werden de politie en milieudienst gepolst over de vordering in deze toch dringende zaak maar er kwam maar geen schot in de zaak.

Op 16 april werd dan maar de milieu-inspectie van Oost-Vlaanderen ingelicht over de gang van zaken in deze stookolieverontreiniging. De stookolie was nu al zo diep in de grond gedrongen dat enkel nog een afgraving en sanering van de verontreinigde grond mogelijk was.

Op maandag 21 april werden de werken dan eindelijk in gang gezet. De verontreinigde grond werd afgegraven en voor sanering weggevoerd naar een gespecialiseerd bedrijf. Maar waarom moest dit zo lang duren?!

Werkgroep Oudenbos

NR3 I 2008

21

De Schaapstal in Eksaarde wordt heropgebouwd!

Jawel, binnenkort zal de ezelskudde op het reservaatperceel 'De Schaapstal' in het natuurgebied De Linie niet meer op gevaar van eigen lijf en leden de stal moeten betreden.

NR312008

22

De Schaapstal is waarschijnlijk het laatste restant van een indrukwekkende waterburcht (plus bijhorende gebouwen) die rond 1200 door de graven van Vlaanderen op deze site gebouwd werd om hun grondgebied te beveiligen en te verdedigen. In 1734 was het kasteel echter zodanig in verval geraakt dat het werd afgebroken. Alleen De Schaapstal werd gespaard.

Tot in het begin van de 20 eeuw was het nog een boerderij. Later verkommerde het bouwsel tot een stal. De ingemetselde zandstenen ('spekstenen') en de grote middeleeuwse bakstenen zijn nog de enige verwijzingen naar zijn groots verleden. Het perceel waar de stal zich op bevindt, is eigendom van de Stad Lokeren. In het jaar 2000 gaf de Stad Lokeren de weide in beheer aan vzw Durme.

Sinds 2005 was het duidelijk dat de bouwtoestand van de stal voortdurend verslechterde. Om dreigend instortingsgevaar te voorkomen werd er dan ook door de technische dienst van de Stad Lokeren een metalen stut geplaatst onder een van de eeuwenoude eiken draagbalken.

Er werd bij het Stadsbestuur op aangedrongen om de stal te renoveren. Het gebouw was immers in het Eksaardse landschap de laatste herinnering aan de eens zo roemruchtige burcht.

De Lokerse gemeenteraad keurde dan eindelijk op 26 mei 2008 het heropbouw dossier goed. De voorbereidende technische werken zullen begin juli starten. De feitelijke heropbouw van de stal zal gebeuren door de VDAB na de Lokerse Feesten. Alleen een broedende kerkuil kan eventueel nog voor enkele vertragsma-noeuvres zorgen.

Vzw Durme is verheugd dat dit dossier positief

wordt afgerond en dankt dan ook de gemeenteraad en het schepencollege van de Stad Lokeren!

Geert Braem

Jan Jan Sabbe overleden

Dinsdag 13 mei 2008 is Jan Jan Sabbe overleden. Wij kenden hem vooral als partner van Teresa De Smet, artistiek begeleidster van 'Natuurschilderen'. Jan Jan was een strijder van het eerste uur in de emancipatiebeweging van mensen met een handicap in Vlaanderen. Hij had ook een uitgesproken groen hart. Zo stichtte hij recent het natuureducatief project de 'Warmoeshoek' waardoor een 'verloren hoekje' een leuke bestemming kreeg. Het terrein is ongeveer een hectare groot en ligt tussen de Schelde, de spoorlijn Gent-Brussel en een oude spoorwegberm. Lees meer op www.janjanSabbe.be. Op de afscheidsplechtigheid kreeg elke aanwezige als herinnering aan Jan Jan Sabbe een boompje (zomereik-spruit) mee. Die van ons kregen in de Hemelse Rij (deelgebied van Reservaatzone Donkmeer in Berlare) een vaste stek: de Jan Jan plek.

*Wanneer de lente komt,
en als ik dan dood ben,
zullen de bloemen net zo bloeien
en de bomen zullen niet minder groen
zijn dan het vorige voorjaar.
De werkelijkheid heeft mij niet nodig.
Ik voel een enorme vreugde
bij de gedachte dat mijn dood volstrekt
onbelangrijk is.
En was het overmorgen lente,
zou ik tevreden sterven,
omdat het overmorgen lente was.*

Fernando Pessoa

Marleen De Vos, Jan Maertens en Sabine Verriest

Zwarte Piet

Een groen boek

Al enkele jaren verzorg ik in Durme- en Scheldeland een boekenrubriek, oorspronkelijk bekend als 'Gevonden op de rommelmarkt', tegenwoordig omgedoopt tot 'Een groen boek': over oude en nieuwe groene verhalen.

NR3I 2008

23

Jan Maertens

Onlangs vertelde visvriend Jean-Pierre me dat hij iets 'interessants' gelezen had: een artikel over aalscholvers in een hengelsportblad. "Ja, dat zal wel..." was mijn eerste reactie. Ik stelde mij een artikel voor waarin de aalscholver voor de zoveelste keer wordt neergesabeld. "Die dingen heb ik al genoeg gelezen", zei ik nog. Maar het antwoord was er snel: "Nee, het is niet wat je denkt, het is allesbehalve sloganesk scheldproza... ik zal het je eens bezorgen." Enfin, enkele dagen later zat ik in mijn zetel met het bewuste artikel, "Zwarte Piet" getiteld. Gepubliceerd in "Snoekerijen" (maart 2008), een Nederlands tijdschrift voor snoekvisser. Het is van de hand van rasvisser Bertus Rozemeijer die voor de gelegenheid een ecologische bril heeft opgezet... zonder de belangen van de doorsnee-hengelaar uit het oog te verliezen.

"Zwarte Piet" opent alvast veelbelovend:

"Hoe kan het nou toch dat wij ons altijd benadeeld voelen wanneer er in de natuur ontwikkelingen plaatsvinden die niet met onze visie stroken? Als we maar half denken benadeeld te worden mag gelijk iedereen dat weten. Om problemen bloot te leggen zoeken we de oorzaak niet bij onszelf maar zoeken liever naar een andere zondebok. Bertus Rozemeijer heeft daar zo zijn eigen mening over..."

Rozemeijer zet de toon met een beschrijving van de rol van roofdieren als haaien en wolven:

"Niet eens zo lang geleden werd gezegd dat haaien niet deugen. Ze vreten alle vis en af en toe een maaltje mens op. We weten nu wel beter en begrijpen de rol van de haai in het ecosysteem, maar wat heeft dat toen en nu nog steeds niet aan haaienlevens gekost?"

Naar zeggen lusten wolven ook wel eens wat mensenvlees, dus hup klemmen zetten, aas vergiftigen en bejagen tot ze op het punt van uitsterven staan. En dan moeten er weer allerhande projecten gestart worden om het tij te doen keren."

Hij trekt de lijn door naar de snoek:

"Toen ik nog een klein jongetje was, kreeg ik op school van een bioloog te horen dat snoeken regelrechte vreetmachines waren. 'Elke dag eet een snoek zijn eigen lichaamsgewicht aan vis op.'"

Foto uit het archief van Bertus Rozemeijer.

Bertus Rozemeijer (1950) is een van de meest bekende publicerende hengelaars uit Nederland. En sedert 1999 draagt een reeks hengels, molens en kunstaas zijn naam. Meer info vind je op www.rozemeijer.com, waar ik naast viserspraak ook een bijzonder stukje vond over natuurfotografie (zoek onder 'Nieuws' naar 'Anders op jacht').

NR312008

24

Daarmee lag ook het alibi klaar om elke gevangen snoek de kop in te slaan. *"Tot het water groen uitslaat en we beseffen dat door het ontbreken van snoek de visstand in zijn geheel ontwricht is."* Op dezelfde manier wordt nu de aalscholver gevisieerd terwijl dankzij wetenschappelijk onderzoek de rol van predators (aalscholvers inbegrepen) al lang bekend is.

Hoeveel massa's vis?

De auteur somt tal van concrete argumenten pro aalscholver op. Die zijn bekend, niks nieuws onder de zon. Ik vind het daarom niet nodig ze nogmaals op te lijsten (zie daarvoor o.m. de website www.inbo.be van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek). Opmerkelijk vind ik wel wat Rozemeijer vertelt over de zogenaamde 'massa's vis' die aalscholvers vreten...

Hij redeneert als volgt: Nederland kent 19000 broedparen, dat zijn 38000 vogels. Een aalscholver eet ongeveer 400 gram vis per dag (bestaande uit verschillende soorten, vooral blankvoorn en kleine brasem). Dat betekent gezamenlijk 15,6 ton per dag en dus 5694 ton per jaar. Wablieft? Dat lijkt enorm veel vis...Maar daarnaast komt Rozemeijer op de proppen met één aspect uit het viseetgedrag van de mens. In Nederland wordt met fuiken jaarlijks ongeveer 500 ton paling gevangen.

"Dat is natuurlijk maar een klein gewicht vergeleken met het totaal wat de aalscholvers verwerken. Wat niet vermeld wordt, is dat wij per kilo aal 10 tot 40 kilo schubvis (= alle vissoorten behalve paling, jm) vernietigen. De schubvis zwemt zich deels vast in de netten. Zo gaan onder andere vele miljoen snoekbaarsjes en baarsjes verloren.

Veel andere vis ontslijmt in de netten en is vaak al dood, voor de netten geleegd worden. Gaan we uit van een gemiddelde van 25 kilo, betekent dit dat we eigenlijk $50 \times 25 \text{ kg} = 12500 \text{ ton}$ vis hebben vernield waarna we daar bovenop 500 ton vis van een soort consumeren... Voor een soort consumptievis vernielen wij, u en ik ruim 5 000 ton meer vis dan de aalscholvers in totaal nodig hebben om zich in stand te houden."

Daarnaast vermeldt Rozemeijer ook dat bij de vangst van vissen als baars en snoekbaars ook nog eens vele tienduizenden watervogels creperen in de (staande) netten.

Hij besluit met: *"We schieten nu al aardig op naar de vraag of de aalscholvers niet teveel last van ons hebben!"*

Juweel of Zwarte Piet?

Foto Ludo Goossens

En wat is nu het probleem? Voor Rozemeijer is het enige probleem het concurrentie-denken van de mens. In dit geval zijn het (veel) vissers die niet dulden dat de aalscholver aan 'hun' vis zit.

Surf hiervoor maar eens op het internet en je botst makkelijk op allerhande haatcampagnes die door vissers worden georganiseerd.

Helder water

Ondertussen wordt de roep om het aantal aalscholvers te decimeren alsmäär sterker. Maar dit lijkt voor Rozemeijer geen goed idee. Tegenwoordig worden door sport- en beroepvisser praktisch geen 'niet-roofvissen' meer geogost (de auteur spreekt allereerst over het Nederlandse IJsselmeer, maar dat kan worden veralgemeend naar heel Nederland en ook Vlaanderen toe, zo denk ik toch). Enkel vissen met enige panwaarde worden meegenomen. Dat gaat over roofvis (snoek, snoekbaars en baars) en paling (eigenlijk ook een roofvis). Door deze druk op de roofvissen blijft een veel te groot bestand aan prooivis als blankvoorn en brasem achter. Dat fenomeen staat bekend als 'verbraseming', met de bekende vertroebeling van het water als gevolg. Met andere woorden: voor het gigantische overschot aan witvis zijn we zelf verantwoordelijk. En wat is het onfair om boos te zijn op een vogel die zich te goed doet aan de tafel die we zelf hebben gedekt.

"We kweken vis, en het overschot ervan wordt weggewerkt door een prachtige vogel zonder wiens hulp ons water allang tot een massa groene soep verworpen was." En Rozemeijer besluit: "Laten we de aalscholver maar eens een beetje tijd geven. Waar water wel helder wordt, is het voor een vogel als de aalscholver lastig jagen. Het brengt de vogels echt in de problemen en waar problemen voor een soort zijn, zie je die soort vanzelf decimeren. Precies zoals het in de natuur bedoeld is te gaan..."

Samengevat: volgens Rozemeijer verdient de aalscholver alleen al omwille van zijn ecologische rol een plek onder de zon.

En we mogen zelfs blij zijn dat die zwarte piet er is anders was het probleem van troebel water nog veel groter dan nu.

NR312008

25

Maar het meest opmerkelijke van dit artikel is dat een internationaal bekende visser als Bertus Rozemeijer, een man met ook commerciële belangen in de sector van de hengelsport, zelfstandig denkt.

Hij kiest daarbij duidelijk de kant van de natuur en daarenboven heeft hij de moed om dat te publiceren.

Chapeau!

Tot slot: ik betrap mijzelf er dikwijls op hoeveel sympathie ik voel voor geëngageerde 'buitensen' die ook kritisch staan tegenover (het vijandsdenken in) hun eigen milieu.

Ik heb dus ronduit genoten van dit artikel... Zouden er ook jagers bestaan die zonder vijandsbeeld publiceren over vos en kraai?

Inderdaad, concurrentie- en vijandsdenken is geen alleenrecht van hengelaars. Maar ook wij, leden van een respectabele natuurvereniging, zijn er evenmin immuun voor.

Denk maar eens aan de groene haat tegenover alle mogelijke 'exoten': planten en dieren die hier leven, maar van oorsprong uitheems zijn.

Zaterdag 27 september

Gastronomische Elvira-Wandeling

Al voor de 6de keer organiseren we deze wandeling-voor-fijnproevers, begeleid door ervaren vzw Durme-gidsen!

Prijs: € 30,00 (alles inbegrepen!)

Programma: 9.00 uur ontbijtbuffet; 10.00 tot 13.00 uur, natuurwandeling met gids (korte stop voor een broccoli-soepje is voorzien), 13.00 uur maaltijd in Elvira.

Op voorhand inschrijven!

Contacteer Restaurant Elvira (ook voor de menu), Donkiaan 255, 9290 Berlare
Tel. 09 367 06 82 of Fax 09 367 06 83
info@restaurant-elvira.be

Vogelnieuws

www.durmevallei.be

Joris Everaert

NR312008

26

Deze waarnemingsrubriek - verzorgd door de Vogelwerkgroep Durmevallei - behandelt het voorkomen van bijzondere en zeldzame soorten in de Durmevallei en omgeving, en beslaat de periode maart tot mei 2008. Waarnemers worden verzocht hun waarnemingen zelf in te voeren in de gloednieuwe online database www.waarnemingen.be (meer info op pagina 28), waarbinnen de Vogelwerkgroep Durmevallei een eigen werkgroepscherm heeft www.durmevallei.be/waarnemingen.htm.

In het Molsbroek in Lokeren werden opnieuw ongeveer 20-22 broedkoppels van de **geoorde fuut** vastgesteld, maar het broedsucces was - net zoals vorig jaar niet goed. In de bekende broedkolonie van de Reservaatzone Donkmeer in Berlare werden in april tot 65 nesten **aal-scholver** en 93 nesten **blauwe reiger** geteld, en in De Moeren in Hamme waren opnieuw 4 nesten van blauwe reiger. Een **koereiger** kwam van 17 tot zeker 21 april slapen in de moeras-vlakte van het Molsbroek. Een **roerdomp** was op 1 maart nog aanwezig in het Molsbroek. **Grote zilverreigers** werden nog op 8 maart waargenomen in de Moervaartmeersen in Sinaai (1) en op 11 maart in de Polsmeersen in Berlare (2). Tot 4 **kleine zilverreigers** pleisterden de hele maand mei in het Molsbroek. Op 19 april zaten ook 2 kleine zilverreigers in de Daknamse meersen (Kraaimeersen).

Twee adulte **kwakken** pleisterden op 13 mei kortstondig in Zele. Op 27 mei kon een vliegend mannetje van de **woudaap** opgemerkt worden, en begin juni werd ook een zangpost ontdekt van deze zeer zeldzame reigersoort (beide in de regio). Zowel het koppel **ooievaar** in de Daknamse meersen als het koppel in de Reservaatzone Donkmeer kregen 3 jongen. Een **heilige ibis** (escape) verscheen op 21 mei in de Scheldebroeken in Berlare. In het Molsbroek waren dit jaar maar liefst 3-5 broedkoppels van de **zomertaling** aanwezig. Ook in de Scheldebroeken en Reservaatzone

Donkmeer, en in de Daknamse meersen waren er zeer waarschijnlijk broedgevallen. Het mannetje **witoogend** vertoefde nog tot 14 maart op de Hamputten. Een koppel van de **rosse stekelstaart** (escape) zat op 8 april te pronken in het Berlarebroek. Een mannetje **middelste zaagbek** pleisterde op 2 maart kortstondig op de Hamputten in Waasmunster.

Een **rode wouw** vloog op 22 april over het centrum van Berlare, en op 29 april over de Molenstraat in Overmere. Op 25 april trok een **zwarte wouw** over het Molsbroek. De **visarend** passeerde op 20 april langs het Donkmeer ('s morgens) en het Molsbroek ('s avonds). Op 23 april werd mogelijk dezelfde vogel weer gezien aan het Donkmeer. Een vrouwtje **blauwe kiekendief** pleisterde van 22 tot 24 maart in de Scheldebroeken. Een havik werd in april weer opgemerkt in Hamme. De **slechtvalk** werd in maart nog regelmatig waargenomen op de Sint-Laurentiuskerk in Lokeren, en op 2 maart vloog de soort ook over het Molsbroek. Op 5 maart vloog nog een **smelleken** laag over de E17 ter hoogte van de oprit Lokeren. Een zeldzame **roodpootvalk** vloog op 11 en 13 mei over het Molsbroek.

Visarend

Foto Joris Everaert

Zwarte stern

Foto Joris Everaert

Boomvalken waren meermaals te zien in het Molsbroek, in Daknam, in Hamme, Waasmunster en Berlare. Een groep van ongeveer 18 **kraanvogels** werd op 15 maart overvliegend waargenomen boven Daknam en Sinaai. Op 22 april vloog ook 1 vogel over Eksaarde. Roepende **kwartels** waren in mei reeds te horen in de Durmemeersen en Scheldebroeken in Zele, langs de Daknamse meersen in Lokeren, langs het Molsbroek (overvliegend), en in Doorslaar.

Op de vochtige weilanden van het Molsbroek, werd van 11-12 mei en op 5 juni een zangpost van het uiterst zeldzame **porseleinhoen** vastgesteld. In het Molsbroek waren dit voorjaar ook minstens 4 roep-posten van de **waterral** aanwezig. Een **bokje** kon op 6 april nog waargenomen worden in de Daknamse meersen. Een koppel **grutto** werd in april en mei meermaals met territoriaal gedrag waargenomen in de Daknamse meersen (Kraaimeersen). In de Scheldebroeken (Aubroek) waren er zekere broedgevallen (ca. 3-4), en in Overmere was een succesvol broedgeval met 3 jongen. Eind april pleisterden tot 29 **regenwulpen** in het noordelijk deel van de Scheldebroeken in Zele. Een grotere groep van ongeveer 70 **wulpen** werd op 11 april waargenomen in de Lokerse Moervaartmeersen in Eksaarde. De **kokmeeuwen**kolonie in het Molsbroek telde dit jaar ongeveer 1400 à 1500 broedkoppels. In de

kokmeeuwenkolonie van het Molsbroek werden ook 2-3 broedkoppels van de **zwartkopmeeuw** vastgesteld. De grootste aantallen pleisterende zwartkopmeeuwen op doortrek werden in het Molsbroek vastgesteld op 10, 13 en 15 april met resp. 29, 43 en 56 vogels. In het Molsbroek pleisterden op 27 april 3 adulte dwergmeeuwen. Een koppel van de **visdief** kwam weer broeden op een geïnstalleerd nest-vlot in de Reservaatzone Donkmeer.

Zwarte sterns werden in het Molsbroek vrij regelmatig vastgesteld vanaf 20 april (1) tot eind mei, met meestal 1 tot 7 vogels en een maximum van 15, 11 en 24 vogels op resp. 27 april, 7 en 11 mei. Boven de Hamputten vlogen op 14 mei ook nog 7 zwarte sterns, alsook 1 vogel op 24 mei aan het Donkmeer.

Zangposten van de **wielewaal** waren er o.m. langs het Donkmeer en Polsmeersen in Berlare, in de Hemelse Rij en domeinbos Maaidonk in Berlare, in het Berlarebroek in Berlare, in de Durmemeersen in Hamme, in De Linie en Lokerse Moervaartmeersen in Eksaarde, en (min. 3) in de Scheldevallei in Hamme.

Een **zwarte specht** zat op 14 april in de Durmemeersen. De **kleine bonte specht** kon in april en mei gehoord worden in het domeinbos Maaidonk en Reservaatzone Donkmeer in Berlare, en eind mei langs de Durmemeersen. Een zeldzame **middelste bonte specht** (eerste gekende waarneming in onze regio!) kon op 16 mei bewonderd worden in het domeinbos Maaidonk.

Ongeveer 5-6 broedkoppels van de **roodborsttapuit** werden vastgesteld in de Scheldebroeken in Zele & Berlare.

Tapuiten werden in de Scheldebroeken waargenomen op 6 april (1), 9 april (1) en 11 mei (1), in Moerzeke op 3 en 4 mei (3), in Zele-Hoek op 25 mei (1), en in Overmere op 12 mei (1).

Paapjes waren in de Scheldebroeken te bewonderen op 20 april en 11 mei (2), in Overmere op 12 mei (1), en aan de Durmemeersen in Zele op 25 mei.

Grote gele kwikstaarten waren aanwezig in Sint-Niklaas (centrum), en aan de waterzuiveringsstations in de Scheldebroeken in Zele en

NR312008

27

NR312008

28

langs de Durme aan het Molsbroek. Op deze laatste locatie werden in mei ook 2 uitgevlogen jongen waargenomen. Zangposten van de zeldzame **graszanger** werden in maart en april opgemerkt in de Scheldebreeken (Aubroek) in Berlare, en in mei ook in de Buylaers meersen in Lokeren. De zang van de **nachtegaal** kon tijdens het voorjaar o.a. gehoord worden in De Eenbes in Eksaarde (min. 1 zp.), in de Scheldevallei in Hamme (min. 2), in de Hemelse Rij (1-3) en in het domeinbos Maaidonk (min. 2).

Een mengzanger (mogelijke hybride) **fitis x tijftjaf** zong in mei in de Polsmeeisen in Overmere.

De monotone zang van de **sprinkhaanzanger** kon dit voorjaar o.a. bewonderd worden in het Molsbroek (2-3 zp.), Scheldebreeken in Berlare (1), Moervaartmeersen in Sinaai (1), Daknamse meersen (2), Durmemeersen in Hamme (1), Lippensbroek in Hamme (1) en Polsmeeisen (2). In april werd een zangpost van de zeldzame **cetti's zanger** ontdekt in Het Zwijn in Moerzeke.

Op 23 april werden 2 **beflijsters** gezien in de Wijmeisen in Berlare, en 1 beflijster aan Pleite in

Blauwe reiger

Foto Joris Everaert

Berlare.

Een **Europese kanarie** vloog op 24 mei over de Bakkerstraat in Lokeren. In mei werd ook een paar keer **appelvink** waargenomen langs het Molsbroek. Een **kruisbek** zat op 15 mei in de Heidemeisen in Berlare, en een **grauwe gors** tenslotte werd op 27 en 29 april waargenomen langs de Koningsstraat in Overmere.

De lijst van alle waarnemers kan je terugvinden op www.durmevallei.be

Online database voor waarnemingen: *meer dan vogels alleen!*

Vanaf nu kan je je eigen waarnemingen gemakkelijk en snel zelf invoeren.

Sinds 20 mei is een gloednieuwe waarnemingsite voor heel Vlaanderen on-line: www.waarnemingen.be

Het voordeel van deze online database is dat alle waarnemingen ook meteen in een centrale database voor heel Vlaanderen (België) zitten.

In dit systeem werkt men ook met Google maps kaartjes (puntgegevens van waarnemingen), wat vaak ook heel handig is.

Op de laatste vergadering van de Vogelwerkgroep Durmevallei (28 mei) werd officieel beslist om mee in het nieuwe systeem te stappen.

Het werkgroep-scherm voor onze regio is te vinden op <http://durme.waarnemingen.be>. Zeker voor de vogelwaarnemingen uit onze streek raden we wel aan om zoals vroeger te gaan naar <http://www.durmevallei.be/waarnemingen.htm>.

Op de durmevallei website kan u meer info en hulp terugvinden.

Meer dan vogels..

Samenwerkende verenigingen, werkgroepen,.. uit de streek kunnen voor waarnemingen van insecten, zoogdieren, planten enz. bijvoorbeeld rechtstreeks linken naar <http://durme.waarnemingen.be>

Joris Everaert, Vogelwerkgroep Durmevallei
www.durmevallei.be

Activiteitenkalender juli - september 2008

ZONDAG 13 JULI

Open Dag Milieumeditatie

De milieumeditatie van Waasmunster opent zijn deuren. Je kan er documenten inkijken en ontlenuen.

Afspraak: van 10.00 tot 12.00 uur in het kasteel Blauwendael in Waasmunster

Info: Clem Ruelens, 052 46 02 56

VRIJDAG 25 JULI

De Vlinders van één nacht

Boudewijn Maes vangt al meer dan 30 jaar nachtvinders over heel België. Deze zomer strijkt hij neer in de Reservaatzone Donkmeer (deelgebied Hemelse Rij) om met HP-Lamp van 125 Watt en wit laken nachtvinders te vangen. Een unieke gelegenheid voor een gezellig spannende nachtactiviteit!

Afspraak: 21.30 uur Scheve Villa (kaartje vind je op www.schevevilla.be). Einde rond 24.00 uur.

Bij slecht weer (regen, wind) gaat dit avontuur niet door.

Info: Jan Maertens, 0478 76 55 49

ZONDAG 03 AUGUSTUS

Nestkast voor Kerkuil

Tijdens de vakantiemaanden gaan we een loge op Oudenbos opknappen. Aan de westzijde van deze loge dienen we een tochtvrije zone in elkaar te timmeren. In de nok hangen we dan een nest op voor (een) nieuwe kerkuil(en) die hier hopelijk komt nesten en broeden.

Kerkuilen houden niet van tocht en daarom dienen we een windscherm te plaatsen. Het nest wordt geleverd door de kerkuilen werkgroep Oost-Vlaanderen.

Info: Jorgen Couckuyt, 0473 43 62 24, www.klein-landschap-oudenbos.be

ZONDAG 03 AUGUSTUS

Natuurwandeling in het Molsbroek

Zin in een afwisselende wandeling doorheen een aangenaam landschap?

Laat je "meevoeren" door de CVN-gids en geniet na de wandeling van een drankje in het bezoekerscentrum Molsbroek.

Afspraak: 14.30 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of conservator André Verstraeten, 09 348 18 59

MAANDAG 04 TEM VRIJDAG 08 AUGUSTUS

Grabbelpas: Natuurweek Waasmunsterse jeugd

zie pagina 8 in dit tijdschrift

ZONDAG 10 AUGUSTUS

Open Dag Milieumeditatie

De milieumeditatie van Waasmunster opent zijn deuren. Je kan er documenten inkijken en ontlenuen.

Afspraak: van 10.00 tot 12.00 uur in het kasteel Blauwendael in Waasmunster

Info: Clem Ruelens, 052 46 02 56

ZONDAG 24 AUGUSTUS

Nazomerwandeling

Rustige wandeling in de Scheldebroeken, met aandacht voor de nieuwe ringdijk en de natuur van dit seizoen.

Stevige wandelschoenen zijn een aanrader.

Afspraak: 14.30 uur Veerhuis in Berlare

Info: Patrick De Brauer, 052 44 88 38

NR312008

29

ZATERDAG 06 SEPTEMBER**Wandelroute Durmeboorden**

NR31/2008
30
Avondwandeling langs de Durmeboorden van André Bogaert en het vzw Durme-reservaatproject 'De Durmemeersen'. Afstand ongeveer 10 km, stevige schoenen zijn aangeraden.

Afspraak: 19.00 uur aan de kerk van Zele-Durmen

Info: Patrick De Brauer, 052 44 88 38

ZONDAG 07 SEPTEMBER**Natuurwandeling in het Molsbroek**

Met het begin van het nieuwe schooljaar nadert ook het herfstseizoen met rasse schreden. Het Molsbroek en z'n bewoners maken zich stilaan klaar voor barre tijden. De CVN-gids laat je meegenieten van deze bruisende activiteiten.

Afspraak: 14.30 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of conservator André Verstraeten, 09 348 18 59

ZONDAG 21 SEPTEMBER**Wandeling in de Sombeekse meersen**

Aan de Dries van Sombeke start een begeleide wandeling in de Sombeekse meersen en cuesta met aandacht voor het herfstlandschap, de Durme en de valleibeken van Sombeke.

Afspraak: 14.00 uur Dries van Sombeke

Info: Clem Ruelens, 052 46 02 56

ZATERDAG 27 EN ZONDAG 28 SEPTEMBER**Herfstmaaien in natuurreservaat De Venne**

We ruimen samen het maaisel op van de tweede maaibeurt. Iedereen van harte welkom!

Info en inschrijving: Jurgen Couckuyt, 0473 43 62 24, www.klein-landschap-oudenbos.be

ZONDAG 28 SEPTEMBER**Boswandeling**

Aan de ingang van de Roosenberg Abdij start een boswandeling in de omgeving van de E17 om de herfstseizoen op te snuiven en ons te verdiepen in de wereld van de paddenstoelen.

Afspraak: 14.00 uur aan de ingang van de Roosenberg Abdij

Info: Clem Ruelens, 052 46 02 56

WOENSDAG 01 OKTOBER**Klimaatwandeling voor leerkrachten en gidsen**

Vanaf dit schooljaar biedt vzw Durme een klimaatwandeling aan in het educatief pakket aangepast voor alle leeftijden. Geïnteresseerde leerkrachten en vrijwillige gidsen worden van harte uitgenodigd op de voorstelling van dit nieuwe initiatief.

Afspraak: 13.30 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20

ZATERDAG 04 OKTOBER**Beheerwerk Zure Gavers**

In samenwerking met JNM Durmeland. Alle handjes welkom!

Afspraak: 14.00 uur aan de Geitenboerderij het Leenhof (Wezepoelstraat in Zele). Laarzen en eventueel spade meebrengen.

Info: Heleentje De Brauer, 0485 30 67 48

ZONDAG 05 OKTOBER**Natuurwandeling in het Molsbroek**

Allerlei trekvogels vliegen op dit moment zuidwaarts en gebruiken het Molsbroek daarbij als tussenstop of als tankstation. Met wat geluk of met de hulp van de CVN-gids zie je vast en zeker enkele leuke soorten.

Afspraak: 14.30 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of conservator André Verstraeten, 09 348 18 59

ZONDAG 05 & 19 OKTOBER**Kom eens trektellen!**

In samenwerking met de Vogelwerkgroep Durmevallei.

Al van de 'simultaantrektellingen' gehoord? Die dagen worden over heel Vlaanderen tientallen 'telposten' bemand, om te turen naar overtrekkende vogels. Onze telpost ligt in het Aubroek (het hart van de Scheldebroeken) in Berlare. Kom gerust eens kijken! Blijvers zorgen zelf voor picknick.

Afspraak: 7.30 uur aan het Veerhuis in Berlare of vanaf 7.45 uur op de telpost

Info: Mathias Engelbeen, 0486 58 25 95

ZONDAG 12 OKTOBER**De Bomen van het Boerenkrijgpark**

In samenwerking met het Boerenkrijgcomité. Een rustige wandeling met aandacht voor de geschiedenis en de natuur van deze monumenten.

Afspraak: 15.00 uur aan het monument van de Boerenkrijg bij de kerk van Overmere

Info: Jan Maertens, 0478 76 55 49

NR3 | 2008

31

Giften voor vzw Durme fiscaal aftrekbaar!

De mensen van onze vereniging zetten zich al van bij haar ontstaan in 1969 in voor een regio met meer natuur, voor een streek waar het zowel voor planten, dieren en daardoor ook voor mensen goed om wonen is.

Onze belangrijkste troef voor een duurzame toekomst is onze erkenning om gronden aan te kopen. Dit gebeurt voor een deel met overheidssteun maar voor elk perceel dat we op die manier kunnen veilig stellen, moeten we ook zelf over de brug komen. Voor elke financiële steun zijn we jou heel dankbaar. Elke cent is een zinvolle investering en een welgekomen steun voor de noodzakelijke bescherming van de natuur van jouw regio.

Voortaan krijg je voor iedere gift van € 30,00 (bovenop het lidgeld) en meer, gestort op rekening nummer 001-2299900-09 met vermelding 'gift reservatenwerking', een fiscaal attest dat je bij jouw belastingaangifte kan voegen.

Doe het vandaag nog en help de natuur uit jouw streek!

vzw Durme**Regionale vereniging voor natuur- en milieubeheer**

Secretariaat en zetel: Molsbergenstraat 1 | 9160 Lokeren

tel./fax: 09 348 30 20 | e-mail: info@vzwdurme.bewebsite : www.vzwdurme.be

Het secretariaat is open: van maandag tot vrijdag: van 8u tot 12u, van maandag tot woensdag: van 13u tot 17u en van donderdag tot vrijdag: van 13u tot 16u. Weekend: zie openingsuren bezoekerscentrum Molsbroek.

Informatiecentra**Bezoekerscentrum Molsbroek, Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren**

Tentoonstelling over de omgevende natuur, de geschiedenis van het landschap, dia- en videovoorstellingen, terras en leeshoek met drankgelegenheid, documentatiehoek, documentatiehoek met o.a. alle uitgaven van de Avifauna van de Durmevallei en met het standaardwerk *The Birds of the Western Palearctic* van Stanley Cramp. Verhuur van verrekijkers en gezinsrugzakjes.

Openingsuren: Van 1 februari tot 31 mei: zon- en feestdagen van 14u tot 18u, elke woensdag van 13u tot 17u. Van 1 juni tot 15 september: van zaterdag tot zondag van 14u tot 18u, van dinsdag tot vrijdag van 13u tot 17u. Van 16 september tot 31 oktober: zondag van 14u tot 18u, elke woensdag van 13u tot 17u. Van 1 november tot 31 januari: zondag van 14u tot 17u. *Gratis toegankelijk. Op aanvraag geleide bezoeken voor groepen en scholen: tel./fax: 09 348 30 20. Elke deelnemer kan een verrekijker gebruiken en ontvangt een drankje, een potlood en de begeleiding door een natuurgids. De kostprijs bedraagt € 3,00 per deelnemer.*

Bezoekerscentrum Donkmeer, Donkiaan (Thv het A. Nelenpad), 9290 Berlare
(bereikbaar via de parking tegenover de kapel van Barendonk)

Tentoonstelling over de geschiedenis van het Donkmeer, het reservaat, de eendenkooi en de werking van vzw Durme. Op aanvraag toegankelijk. Er kunnen begeleide bezoeken voor groepen en scholen worden georganiseerd. Reserveren kan via tel./fax: 09 348 30 20.

Openingsuren: In het zomerhalfjaar voor groepsbezoeken op aanvraag.
Elke zon- en feestdag in juli en augustus van 14 tot 18.00 uur.

Milieumediatheek, Kasteel Blauwendael, 9250 Waasmunster

Meer dan 3400 boeken, rapporten, brochures, diareeksen, video- en audiocassettes, kaarten en informatieve spelen over uiteenlopende natuur- en milieuthema's.

Openingsuren: Elke tweede zondag van de maand, van 10u tot 12u en op aanvraag via 052 46 02 56.

Durme- en Scheldeland

Driemaandelijks tijdschrift
van vzw Durme

België/ Belgique
P.B.
9160 Lokeren 1
3/5066

V.U. Domien Van Parys
Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren

2008 | jaargang 11 | Nr 3
Afgiftekantoor Lokeren 1